
POLGÁRI JOG

Előhang.

A megtisztelő feladat szinte kötelességemmé tenne néhány olyan hangulatos szót, amely felszabadítja a lelkeket a jelen nyomasztó gondjainak és a jövő aggasztó kétségeinek súlya alól.

Elég azonban, ha a történelmi levegőjü nemes városba meghirdetett vándorgyűlés tárgysorozatára egy tekintetet vetek és vissza kell riadnom a hangulatkeltéstől, ami színeskedés lehetne csupán.

Az ilyen szavakban önmagamat is meg kellene tagadnom. Következtesen vallottam és vallom ugyanis a magunk körében, de ezen kívül szerényen és a gáncsoskodó üres bírálat látszatának is kerülésével a szűkebb köreinken túl is, hogy a háború és az ezt követő forradalmi fordulatok után felszínre került jogpolitikánknak gyámkodó szelleme ellenkezik az élet követeléseivel és eredményeiben nem is lehet üdvös. A sok kétségtelenül nagyratörő váltakozó egyéni legjobb szándék, mondhatnám alkalmi ötlet között a hibát abban ismertem fel és ismerem ma is, hogy jogalkotásunk a kormányzatunk központosító törekvései mellett a magángazdaság terén is mélyebben nyult az egyéni jogoknak történelmileg kifejlett hagyományos rendszerébe, hogysem az okszerű és eredménythozó is lehetne. A jogászai értelem az utolsó évtizednek sok ilyen kezdését tartotta és tartja számon. De történtek legyen ezek akár rendelkező, akár tiltó szöveggel, sajna talán egyről sem ismerhetjük el, hogy eredményeiben célhoz is jutott volna. A károkról nem szólunk. Elég arra rámutatnunk, hogy szinte következetesen fordított arányt mutatnak a gazdasági élet elképzelt felvirágzását célzó gyámkodó jogalkotásaink egyfelől, másfelől pedig az azokat nyomon követő visszahanyatlások. Ebben a láncolatban a tanácstalanság állapotába, vagyis oda jutottunk már, hogy a kifejlésről még suttozva sem szeretünk szólni, mert ez az okszerűség irányában igazán semmi jóval sem biztatna már. Hiszen az egész vonalon ott tartunk, hogy egyetlen vigaszunk és reményünk minden komoly és ellenőrizhető igazolás nélkül csak az, hogy gaz-

dasági téren mindaz, ami és ahogyan van merő ideiglenesség és csak átmenet, amit fel kell váltania valami másnak, valami jobbnak, ami kiemel majd végre a sanyarú szükség és a fojtogató kétélyek mélyéből.

Sokan valami újat várnak, — pedig vitatható, hogy nem volna-e az elégen túl is több és jobb csak a régi. Anélkül, hogy maradi volna — csak a régi.

Az új alatt ugyanis, amitől a következetesen felöltő jelenségek alapján óvunk, éppen azt az irányt értjük, amelyet fentebb nyíltan hibáztatunk is, amely az egyéni és polgári önrendelkezés határait mind szűkebbre vonja és gazdasági kérdésekben is egyre táguló teret enged a központosító kormányhatalomnak.

Tetézném a hibát, ha szűk látókörrrel ezt sajátosan magyarnak vallanám. Mi csak uszunk az árral. De hiba az, ha ezt úgyszólván ellenállás és komoly fentartás nélkül egyenesen a receptio módján tesszük.

A kelleténél többször, szinte aggasztóan sokszor ismétlődik szerte a világon a hitvallás a kapitalista gazdasági rendszer mellett. Pedig bizony-bizony nem szoktuk nyomatékosan erősítgetni azt, ami iránt nem lehet kétség és aggodalom. Hittel csak azt kell bizonyítani, ami másképp is lehet.

Téves rövidlátó szemlélet emellett az, amely a kapitalista gazdasági rendszer igazolásánál csak az arany garadákra vagy az égbenyúló gyárkéményekre gondol. A tőkés termelési rendnek gyökere is alul van. Bizonyos az, hogy ennek lombos terebélye is elfonnyad és elaszik, ha gyökérszálai nem kapnak éltető nedvet. A kapitalizmus nem az egyes munkaüzemeinek dimenziójában, hanem csak általánosságában bírja életerejét. Az a kapitalizmus, amelyet csak a kormányhatalom ereje tartana fenn, már a múlté volna, mert benne teljesülne be a rossznál is rosszabb. Ugyanis akkor már a gazdaság, mint életfeltétel egy volna a kormányhatalommal, ami — bármily színezetű legyen is az — már a hatalom önkényével s ebben az egyén pusztulásával is egy.

A ma kiütőköző fenyegető bajok egyelőre nem is fent a törzsben és a lombozatban jelentkeznek, hanem mint figyelmeztető tünetek, az elhanyagolt gyökérszállakon. A tőke ma nem gazdasági versenyben, de gazdaságpolitikai vetélkedésben cselekvő és pedig nem nyílt területeken, hanem inkább zárt hadállásokban. Tápláló, fentartó szerve a munka is teret veszít ezzel s a dologra váró kezek mindinkább ijesztő mérvben tétlenek. A szaporodó üres markok arányában apad a vásárló. A munka és a tőke között egyen-

súlyt tartó értelmiség is az ijesztően csökkenő jövedelme mellett mindinkább nem tápláló, fentartó és egyensúlyt adó tényezője, de egyenesen teherterele már a vajudó közgazdaságnak. Pedig ezek, tudniillik a munkás és az értelmiség a túlerő, hacsak az istenadta nyers erőt vesszük számba, amire fokozatosan vetköztetik le a történelmi viszonyok. Ezt a gondolatot sem jó aztán tovább vinni az okszerűség irányában, mert felötlik a kérdés: mi következik akkor, ha a munkáskezekben munka nélkül és az értelmiségben az előre vivó gondolat nélkül csak a természetes nyers erő marad? Vajjon lesznek-e, maradhatnak-e egyáltalán a tőke, mint egyéni életalap és a kormányhatalom, mint a civilizáció szellemében alkotmányos tényező?

Sötét lehetőségek, amelyeknek mind szélesebbre terülő árnyában már is kísért hazug ígéreteivel a rombolás szelme, amely „ujat” jövendől. Majd a tömeg eldorádói uralmát, majd pedig más formában a kitűnőség sorsszerű áldásos küldetését hirdeti megváltás gyanánt. Holott mindkét ujság ugyanaz a nagyon-nagyon régi átok, ami alatt évezredek szenvedett át, ami ellen folyton-folyvást küzdött s ami felett végre is ma meg nem becsült diadalt aratott az egyén, — a polgár.

Es a mai válságok egyetlen kérdése csakugyan épen az, hogy a szabad önrendelkező polgár, a gazdasági boldogulás egyetlen hivatott tényezője, összefogó megértéssel meg tudja-e tartani és becsülni önmagában azt, amit évezredek véres és gyászos keserőségei árán közvetlen elődeitől gazdag örökségül kapott.

A magyar ügyvédek országos vándorgyűlésének tárgysorozatából is tulajdonképen ez az egyetlen probléma sir ki.

Ha közvetlen elődeink gazdag örökségéhez hűek akarunk maradni, — amihez csakugyan nem férhet kétség, — csak egy feleletünk lehet. Ez pedig az, hogy meg kell becsülnünk *önmagunkban* a multat s ebben kell keresnünk elsősorban nem is a magunk, hanem a nemzet jövendőjét, amelyben — és csak ebben — a miénk is lehet.

Ez a magunkban megbecsülendő mult idestova egy századra fordul. Reménye, vigasza lehet nemzetünknek is.

Ennek a szintén válságos multnak három magyar adott elhatározó üdvös tartalmat.

Az első magyar a maival egyező szomorú helyzetben önámítás nélkül könyörtelen tisztánlátással Zrinyi második énekében lélekharangot kongat már s elesett nemzetét az Istenhez emeli a Himnuszában, amely örökké zeng, míg lesz csak egy magyar ajak is.

Ez a magyar ügyvéd volt: Kölcsey.

A második magyar a hatalom és az elkülönült osztály-érdekek felett az egyetemesség eszméjéig emelte a nemzet-lelkét, amely felszerkenésében elsepert a boldogulás útjából minden elszigetelő gátat és minden megkötő béklyót.

Ez a magyar is ügyvéd volt: Kossuth.

És mikor a felszerkent nemzeti öntudat és polgári önrendelkezés felett meddő elszántságában kimerült, kifáradt már a hatalmi szó, — a bölcseséggel a harmadik magyar adott békét és egyensúlyt. Ez a bölcsesség nem megtagadta, de egyenesen helyreállította a multat. E bölcseségnek felvirágoztató ereje nem az újban, de a megtagadott jognak a folytonosságában volt.

Ez a bölcs, ez a harmadik magyar megint csak ügyvéd volt: Deák.

Kölcseynek könyörtelen, a kétségbeesésig világos tisztánlátása, Kossuthnak a minden más érdeken felülemelkedő osztályt, hatalmat gátul nem ismerő egyetemes eszményi szemlélete és Deáknak a mult folytonosságán kiegyenlítő bölcsesége vezesse és ihlesse meg a magyar ügyvédeket.

Csak ez méltó hozzánk és a nemzethez is. Hiszen a nagy teherrel forduló század során azóta sincs gondolat, ami a három ügyvéden túl értéket jelentene, sőt minden más kísérlet, mely velük ellenkezett, bűn volt és meg is bűnhődött.

Medvigy Gábor.

A kényszeregyességi joggyakorlat.')

Irta: Dr. Nyulászi Atajos.

A kényszeregyességi eljárás szerves kapcsolatban lévén az anyagi civiljog minden ágával, rendkívül gazdag és változatos anyagot szolgáltat a gyakorlatban. Ebből a bőséges anyagból csak néhány különösen aktuális s tapasztalataim szerint a legsűrűbben előforduló esetcsoport mozaikképét mutatom be. Az eseteket nem csupán a bírói gyakorlatból veszem, hanem olyan a gyakorlatban sűrűn előforduló problémákat is vitába kívánok bocsátani, melyekben eddig bírói határozat nincs.

Magával a bírói gyakorlattal bizonyos mértékig kritikailag foglalkozom, még pedig azt hiszem sikerülni fog kritikámban tárgyilagosságnak maradni. Ez a tárgyilagosságra.

*) Szerző az itt közölt értekezése a Civiljogászok Vitatársaságában 1933. március 15.-én tartott előadásának csaknem teljes szövege. Kihagytuk különösen a szuperkvótáról szóló részt, miután az már a „Hitelvédelemben” jelent meg.